

Zaujetí bojové sestavy v útočném boji bez použití JZ

Podplukovník Vladimír Pecánek

V útočném boji bez použití jaderných zbraní (dále JZ) je největší problém způsob soustředění sil a prostředků k vytvoření převahy nad nepřítelem, tzn. **zaujetí bojové sestavy divize a pluku**. Při útoku na pozici obranu nepřítele bude třeba před úsekem průlomu v šířce do 4 km (viz můj článek ve VM č. 5/65) soustředit před zahájením zteče do prvního sledu divize buď dva motostřelecké pluky, nebo jeden motostřelecký a jeden tankový pluk, v obou případech s posilovými prostředky. Vyjdeme-li z předpokladu, že jeden motostřelecký nebo tankový pluk má okolo 200–250 tanků, obrněných transportérů a jiných vozidel a hloubka bojové sestavy pluků prvního sledu divize bude asi do 8–10 km (v níž budou asi $\frac{2}{3}$ všech vozidel divize), zjistíme, že před vyražením na zteč bude celkově před úsekem průlomu soustředěno asi 25–30 vozidel všech druhů na 1 km² a do hloubky bojových sestav praporu prvního sledu více než 50 vozidel na 1 km². Připočteme-li k tomu ještě palebné prostředky, potřebné k palebné přípravě útoku vidíme, že nahromadění živé síly a bojové techniky bude značné a proto soustředit síly a prostředky divize do úseku průlomu včas bude značně obtížné. Bude to vyžadovat přesnou a sladěnou práci velitele a štábu při určení prostorů útvarů a jednotek, pečlivou rekognoskaci terénu a dokonalou organizaci pořádkové služby.

K velkému nahromadění bojové techniky a palebných prostředků dojde jak při útoku z chodu, tak z přímého dotyku s nepřítelem. Rozdíl bude pouze v tom, že při útoku z přímého dotyku musíme tyto prostředky rozmístit a ukrýt a výchozí prostor ženijně vybudovat a zabezpečit prostředky protivzdušné obrany.

V obou případech budeme usilovat o to, aby soustředění hlavních sil divize pro průlom zabezpečovalo potřebné rozptýlení a tak snížilo ztráty vlastních jed-

notek při případném úderu JZ nepřítele. Kromě toho doba maximálního nahromadění živé síly a bojové techniky na malém prostoru má být co nejkratší. Proto hledáme nejvhodnější způsoby zaujetí bojové sestavy.

Jedno z možných řešení je **postupné soustředování (zhušťování) sil a prostředků** k přednímu okraji nepřátelské obrany.

Toto řešení vychází především z požadavku dosáhnout nezbytného rozptýlení útvarů a jednotek v určité vzdálenosti od předního okraje nepřátelské obrany vzhledem k účinkům jeho JZ. Vyjdeme-li z předpokladu, že nepřítel bere též v úvahu rentabilitu použití jednotlivých ráží podle velikostí a hodnoty cíle a bezpečnost vlastních vojsk v obraně, můžeme učinit některé závěry:

1. Jednotky v dotyku s nepřítelem (tj. na čáře zteče) nejsou jadernými údery nepřítele prakticky ohroženy a proto může jejich soustředění v této vzdálenosti odpovídat normě, potřebné pro zajištění úspěšného průlomu obrany.

2. Mezi jednotkami v hodnotě roty ve vzdálenosti okolo 2 km do čáry dotyku vytváříme mezeru asi 0,5–0,6 km, ve větší vzdálenosti mezeru asi 1,5–2 km.

Mezeru 1,5–2 km dodržíme i u jednotek v hodnotě praporu ve vzdálenosti okolo 4 km a blíže k čáře dotyku. Ve větší vzdálenosti jsou mezery mezi prapory do šířky asi 3–4 km, do hloubky asi 5–6 km.

Mezi pluky, umístěnými nebo přesunujícími se v pochodových proudech ve vzdálenosti větší než 6–8 km, dodržujeme mezeru asi 8–9 km.

Použijeme-li uvedené závěry na **zaujetí bojové sestavy divize k útoku na nepřátelskou obranu z chodu**, můžeme pro způsob postupného soustředování sil a prostředků vytyčit tyto zásady:

1. Pro přesun divize z vyčkávacího prostoru na čáru zteče je třeba vyhradit **pro každý pluk prvního sledu dvě pocho-**

dové osy, vzdálené od sebe 3—4 km, tj. celkem **nejméně 4 osy** (navíc alespoň jednu pro divizní útvary). Celková šířka pochodové sestavy prvního sledu divize zhruba odpovídá šířce útočného pásma divize.

2. V této šířce se pluky prvního sledu přesunují až do vzdálenosti **okolo 8 km** od předního okraje obrany. Od této vzdálenosti se začne šířka pochodové sestavy (pásma přesunu) postupně zužovat, aby na **čáře rozvinutí do rotních proudů** (okolo 4 km) dosáhla asi 5—6 km. Vzdálenosti mezi praporečnými proudy budou pak 1,5—2 km.

3. Dále se bude šířka pochodové (bojové) sestavy zužovat tak, aby na čáře zteče odpovídala šířce pro průlom (do 4 km). Vzdálenosti mezi rotními proudy se postupně zúží až na 300 m.

4. Nebude-li možné vyhradit plukům prvního sledu po dvou osách, ale **jen po jedné**, bude vzdálenost mezi plukovními prapory asi 8—9 km a vzdálenost mezi prapory asi 4—5 km. Od čáry rozvinutí do praporečných proudů bude stejné jako v předchozím případě.

5. Pluky druhého sledu se přesunují obdobným způsobem. Způsob postupného soustředování sil a prostředků divize k útoku na nepřátelskou obranu z chodu znázorňují v **příloze 1**.

Při útoku z přímého dotyku s nepřítelem budeme zaujímat bojovou sestavu podle stejných zásad.

Celková šířka bojové sestavy praporů prvního sledu (v dotyku s nepřítelem) bude odpovídat šířce úseku průlomu, kdežto prapory a pluky druhého sledu budou umístěny ve větší šířce se zachováním potřebného rozptýlení.

V zaujetí bojové sestavy budou určité rozdíly. Mohou vyplývat z toho, že divize se přesunuje z hloubky a zaujímá východiště k útoku současně s vystřídáním bránících se vojsk nebo je v dotyku s nepřítelem, ale musí přeskupit bojovou sestavu do úseku průlomu. Dále bude rozdíl v době, vyhrazené pro soustředění.

V prvním případě můžeme prapory druhého sledu pluků umístit ve vzdálenosti asi 4—6 km od předního okraje po rotách, přičemž mezi rotami zachovat mezery 1,5—2 km. Celková šířka bojové sestavy praporů druhého sledu bude asi 6 až 8 km. Pluky (pluk) druhého sledu divize budou umístěny po praporech v hloubce asi 8—12 km od předního okraje v celé šířce útočného pásma divize s mezerami mezi sebou asi 3—4 km. Je-

jich druhosledové prapory budou za nimi ve vzdálenosti 4—5 km.

Výčkávací prostory tankových jednotek pluků prvního sledu bude výhodné volit ve vzdálenosti 6—10 km od čáry dotyku a umístit je po rotách vzdálených od sebe asi 1,5—2 km.

Způsob zaujetí bojové sestavy divize ve výchozím prostoru k útoku z přímého dotyku znázorňují v **příloze 2**.

Druhý případ již nemá jednoznačné řešení, neboť bojová sestava divize v dotyku může být různá. Jeden pluk nebo prapor v prvním sledu v dotyku s nepřítelem může útočit z přímého dotyku, zatímco pluk nebo prapor z druhého sledu může útočit z chodu. V tomto případě bychom např. výčkávací prostor tanků pluku v dotyku s nepřítelem nevolili ve vzdálenosti 6—10 km, nýbrž podle možnosti před praporem druhého sledu ve vzdálenosti okolo 4 km. Není účelné stahovat tanky více do hloubky. Přitom část tanků v palebném postavení na čáře dotyku zahájí zteč přímo z těchto postavení. Rozhodující vliv na zaujetí bojové sestavy má pak záměr velitele divize pro průlom a charakter terénu. Přesto i v tomto případě můžeme dodržovat zásady uvedené v předchozím odstavci.

Velmi důležité při zaujetí bojové sestavy divize je **vyvedení a rozvinutí dělostřelectva a oddílů vojskových raket**.

K průlomu nepřátelské obrany v šířce do 4 km bude třeba soustředit **nejméně 8—10 dělostřeleckých oddílů organického, posilového a popřípadě přibranného dělostřelectva k nepřímé střelbě**. Při jejich rozmístění respektujeme jak možnost nejlepšího plnění palebných úkolů, tak nutného rozptýlení pro případ úderu JZ nepřítele.

Při umístění palebných postavení dělostřelectva do šířky a hloubky vycházíme z průměrné dálky střelby, při níž nedochází k nadměrné spotřebě munice a k menší účinnosti palby. U převážné části dělostřelecké techniky nemá průměrná dálka střelby překračovat 6 až 8 km. Proto palebná postavení jednotlivých oddílů (baterií) by neměla být dále od nejbližších cílů než 6—8 km.

Při rozptýlení dělostřelectva bereme v úvahu, že nepřítel může použít na uskupení a palebná postavení dělostřelectva jaderných náplní různé mohutnosti a to podle důležitosti cílů a dále podle vzdá-

lenosti palebných postavení od předního okraje nepřátelské obrany.

Vezmeme-li v úvahu, že nepřítel může s ohledem na bezpečnost svých jednotek použít na soustředěná vojska jadernou náplň asi 28 kt již od vzdálenosti okolo 4 km od předního okraje a že k zabránění současného zničení jednoho dělostřeleckého oddílu tímto úderem je nutné baterie umístit od sebe na vzdálenost asi 4 km, vidíme, že rozptýlení dělostřelectva, které by odpovídalo těmto požadavkům, není prakticky uskutečnitelné. Reálnější je proto rozmísťovat jednotlivé baterie v takové vzdálenosti, aby nebyla zničena hodnota jednoho oddílu jedním jaderným úderem malé ráže o mohutnosti asi 2,5–5 kt, který může nepřítel použít jen na dělostřelectvo. Tomuto požadavku odpovídá **umístění baterií a oddílů od sebe na vzdálenost asi 1,5–2 km.**

Tyto vzdálenosti jsou spíše teoretické. V praxi bude rozmístění dělostřelectva do značné míry ovlivněno konkrétními terénními podmínkami. V určité části útočného pásma nebude mnohdy umístění dělostřelectva možné a proto bude nutné v některém prostoru naopak bojovou sestavu dělostřeleckých oddílů více zhustit. Pak bude třeba dodržet vzdálenost **nejméně 2 km** mezi oddíly, mezi bateriemi v oddíle může být asi **400–500 m.**

Z předchozích úvah můžeme dojít k závěru, že maximální počet z potřebných 8–10 dělostřeleckých oddílů je výhodné umístit mimo prostor soustředění hlavních sil divize před úsekem průlomu (využít celou šířku útočného pásma). Přitom přihlížíme k podřízenosti dělostřelectva, možnosti účinné palby a jeho přemístění.

Přibrané dělostřelectvo je vhodné rozmístit co nejblíže k přednímu okraji obrany a mimo úsek průlomu, aby mohlo střelbou na maximální dostřel bez změny palebného postavení. Dělostřelectvo přidělené plukům prvního sledu umístíme rovněž co nejblíže k přednímu okraji, avšak před úsekem průlomu pluku a v jeho blízkosti. Zadní hranici veškerého dělostřelectva bude účelné volit nejdále ve vzdálenosti okolo 6 km.

Možné rozmístění dělostřelectva pro palebnou přípravu v útočném pásmu divize je vyjádřeno v **příloze 2.** Schéma znázorňuje sice rozvinutí dělostřelectva pro útok z přímého dotyku, platí však i pro útok z chodu.

Oddíl vojskových raket je účelné (i když neplánujeme předem použití jaderných náplní) umístit v prostoru bo-

jového rozmístění, jehož přední okraj nemá být blíže než 6 km od předního okraje nepřátelské obrany.

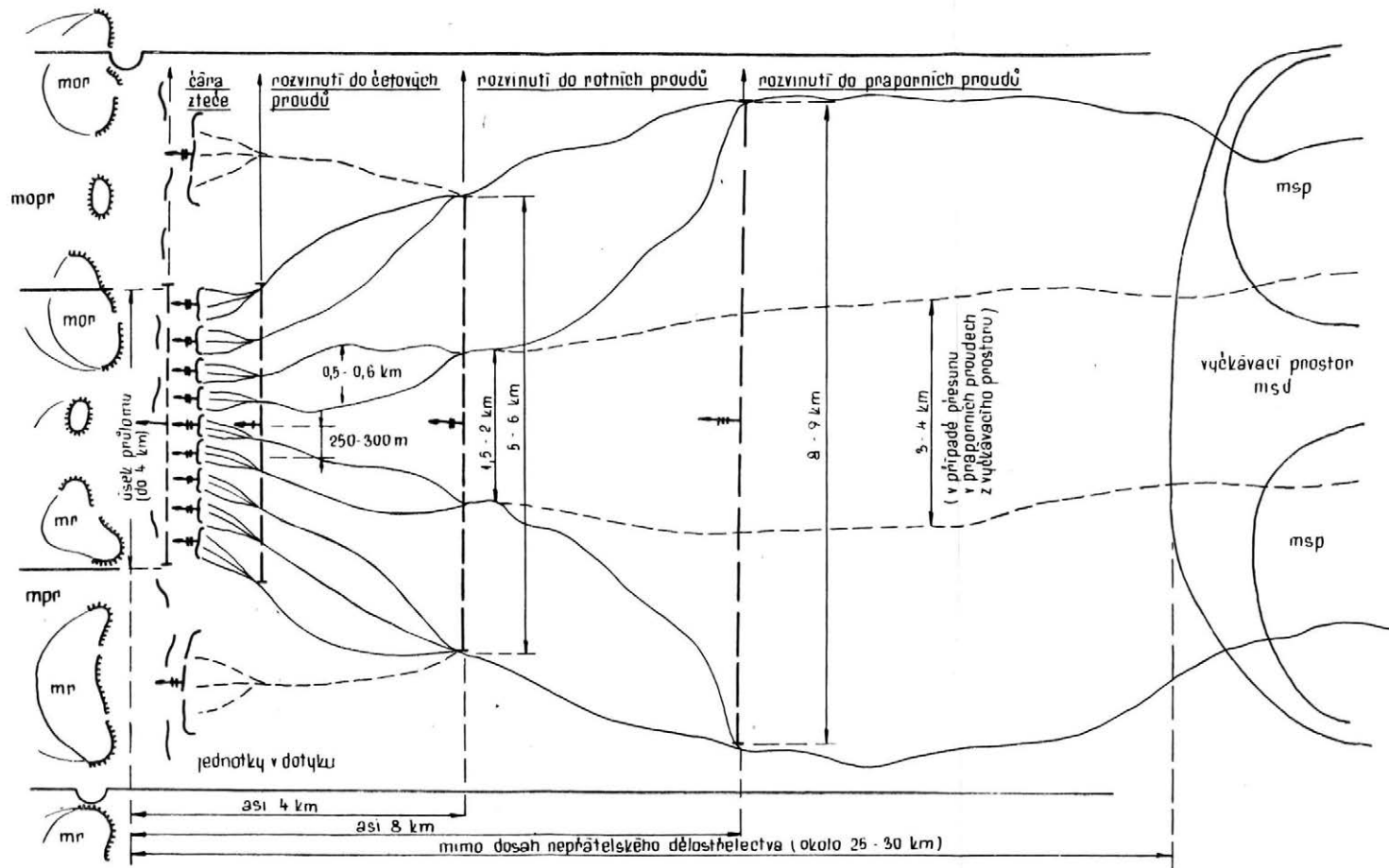
Neméně důležité bude **vyvedení palebných prostředků pro přímou střelbu** včas do zahájení palebné přípravy. Organizátorem přímé střelby je u motostřeleckého pluku náčelník dělostřelectva pluku, u tankového pluku pověřený důstojník ze štábu pluku. Jak vyplývá z propočtů, k ničení cílů přímou střelbou v době palebné přípravy bude třeba soustředit před úsekem průlomu v šířce do 4 km předem celkem čtyři čety bezzákluzových kanónů praporů prvního sledu, dvě protitankové baterie a dvě houfnicové baterie pluků prvního sledu, dva tankové prapory nebo jeden tankový prapor a protitankový oddíl divize. Při útoku z chodu se přesunují čtyři BzK praporů prvního sledu do palebných postavení teprve při přesunu a rozvíjení praporů do bojové sestavy v průběhu palebné přípravy.

Na rozdíl od dělostřelectva pro nepřímou střelbu bude nutné všechny palebné prostředky pro přímou střelbu umístit bezprostředně před předním okrajem nepřátelské obrany přímo před úsekem průlomu. Při celkovém počtu 77–98 prostředků to znamená v průměru na každých asi 50 m jeden prostředek. Jejich včasné a utajené vyvedení do palebných postavení zvláště při útoku z chodu nebude snadné. Proto bude výhodné, aby jejich palebná postavení byla předem alespoň částečně vybudována, vytyčeny příjezdové cesty a podle možností připravena i záložní postavení.

Obtížné bude zejména vysunutí tankového praporu (praporů) a to jak z hlediska utajení tak pro potíže v zásobování střelivem, potřebným pro průlom nepřátelské obrany. Proto bude účelnější využít pro přímou střelbu jednotek v dotyku. Je však třeba počítat s tím, že potřebný počet zbraní v daném prostoru jednotky v dotyku zpravidla mít nebudou, takže v každém případě určitý počet tanků bude třeba předsunout. Přitom tanky vyčleněné pro ničení cílů přímou střelbou v průběhu palebné přípravy nebude možné (ani účelné) použít i ke zteči předního okraje nepřátelské obrany. Nebudou totiž schopny oba úkoly splnit časově. Při jejich vyražení ke zteči by chyběly zbraně, které by ničily přímou střelbou ty cíle, jež budou zjištěny teprve při vyražení jednotek na zteč. Takových cílů

ZAUJETÍ BOJOVĚ SESTAVY DIVIZE PŘI ÚTOKU NA OBRANU NEPŘÍTELE BEZ POUŽITÍ JZ Z CHODU

PRÍLOHA 1

může být více než těch, které jsme zjistili před zahájením palebné přípravy. Proto bude účelné pro účast v palebné přípravě předsunovat podle potřeby tankový prapor pluku druhého sledu, nebo při zasazení tankového pluku do prvního sledu jeho prapor druhého sledu.

Prostředky pro přímou střelbu budou palebná postavení zaujímat postupně, při-

čemž tanky půjdou jako poslední, aby byla zajištěna jejich palebná ochrana jak protitankovými prostředky, tak dělostřelectvem pro nepřímou střelbu.

U ostatních prvků bojové sestavy divize nebo pluku budou v umístění proti útoku s použitím jaderných zbraní v podstatě nepatrné rozdíly, vyplývající z celkového způsobu zaujetí bojové sestavy.

Úloha dělostřeleckého průzkumu při zjišťování cílů a zabezpečení palby RVD

Podplukovník František Cvrček, ČSS.

Neustálý vývoj názorů na boj a operaci, změny organizace vojsk a jejich technického vybavení a z toho vyplývající nové zásady použití vojsk se dotkly všech a všeho, co tato vojska tvoří a zúčastní se jejich bojového použití. Vývoj však nepostupuje vždy přímočaře. Pochopit tuto okolnost je důležité nejen k posouzení perspektiv, ale také k správnému ocenění skutečností tvořících součást přítomnosti.

Mluvíme-li o dělostřeleckém průzkumu, bude vhodné všimnout si krátce tendencí jeho vývoje počínaje dobou, kdy byl ustanoven jako jednotka (instituce) s řadou možností a povinností vzhledem k dělostřelectvu a konče současným stavem.

Počátky dělostřeleckého průzkumu ve všech armádách spadají do první světové války. I před ní se již používalo jistých prostředků průzkumu ve prospěch dělostřelecké palby, ale k postavení speciálních jednotek ještě v mnoha armádách nedošlo. První světová válka však donutila všechny hlavní armády zřídit v rámci dělostřelectva jednotky, které by byly s to zjistit cíle a zároveň se pokusit na ně řídit a opravovat palbu. Tento stav trval v podstatě až do konce druhé světové války, lépe řečeno ještě několik let po ní. Celé toto období je možné charakterizovat jako snahu po přesném měření pomocí různých prostředků průzkumu. Měřily se vzdálenosti, úhly, rozměry. Odtud vznikl i název dělostřelecký měřičský průzkum.

Druhé období se datuje od prvních pokusů po zevšeobecnění zkušeností druhé světové války. V naší armádě, která přijala sovětskou zkušenost a zásadu, že hlavní palebnou silou na bojišti je dělostřelectvo, dochází v této době spolu s budováním vyšších štábů k tomu, že dělostřelecké stupně velení a jeho štáby začínají zaujímat velmi důležité místo v rámci štábů vševojskových a přirozeně čerpají z jejich práce zkušenosti. Vzorem pro činnost důstojníků